

Centrinė
projektų valdymo
agentūra

Aktuali informacija apie pažeidimus

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Bendras principas

– įtariami pažeidimai, susiję su pirkimais pagal Viešųjų pirkimų įstatymą (toliau – VPĮ) ir Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų įstatymą (toliau – PĮ), tiriami, atsižvelgiant į Lietuvos Aukščiausiojo teismo ir Europos Teisingumo teismo praktiką, o finansinės pataisos skiriamos, vadovaujantis Europos Komisijos patvirtintomis gairėmis, kaip nustatyti finansines pataisas ES finansuojamoms išlaidoms, patirtoms nesilaikant pirkimo taisyklių (toliau – Gairės).

Pažeidimas

– veiksmai, neveikimas, neatitinkantis teisės aktų reikalavimų, sukėlęs arba galėjęs sukelti žalą Lietuvos ir (arba) ES biudžetui. Taikoma finansinė pataisa – dalis su pažeidimu susijusių išlaidų pripažįstamos netinkamomis finansuoti.

Pažeidimų tipai:

- ▶ Formalus pažeidimas – kai nėra pažeidžiami pagrindiniai pirkimų principai ir pažeidimas neturi jokio teisinio ar galimo finansinio poveikio. Finansinė pataisa netaikoma.
- ▶ Ištaisomas pažeidimas – tam tikrais atvejais pažeidimas gali būti ištaisytas. Jį ištaius, finansinė pataisa netaikoma.
- ▶ Neištaisomas pažeidimas – tai toks pažeidimas, kuris daro arba gali daryti finansinį poveikį ES biudžetui. Finansinė pataisa taikoma.

Pateikiame kelis projektuose pasikartojančių pažeidimų atvejus:

Pirkimo sutartyje numatytų delspinigių dėl tiekėjo vėlavimo netaikymas

1

Bendras principas – vadovaujantis VPĮ ir PĮ sudaromoje pirkimo sutartyje privalo būti numatytas sutarties įvykdymo užtikrinimas. Kai Projekto vykdytojas (toliau – PrV) sutarties įvykdymo užtikrinimui numato delspinigius, tiekėjui vėluojant vykdyti sutartinius įsipareigojimus, tai yra traktuojama kaip **prievolė**, bet ne teisė PrV skaičiuoti delspinigius. Tačiau PrV turi teisę pats spręsti, ar delspinigius, kaip sutarties įvykdymo užtikrinimą, numatyti tik dėl galutinio sutarties termino nesilaikymo, ar ir dėl tarpinių terminų nesilaikymo. Jei sutartyje numatyti delspinigiai ir dėl tarpinių terminų nesilaikymo, tiekėjui nesilaikant tarpinių terminų, delspinigių taikymas yra privalomas.

Jei tiekėjui vėluojant vykdyti sutartinius įsipareigojimus, PrV neskaičiuoja delspinigių tiekėjui ir jų nereikalauja iš tiekėjo, fiksuojamas pažeidimas.

Projektuose pastebima ydinga praktika – tiekėjui vėluojant, PrV formaliai pareikalauja, kad tiekėjas jam sumokėtų delspinigius, tačiau tiekėjui nesutikus jų mokėti arba nereaguojant į tokį PrV prašymą, PrV daugiau nesiima jokių veiksmų, kaip pavyzdžiui, išskaičiuoti šiuos delspinigius iš tiekėjui mokėtinų sumų. Toks formalus PrV elgesys (neveikimas) neatitinka viešųjų pirkimų principų, pagal kuriuos pirkimo vykdytojas privalo laikytis įstatyme ir paskelbtose pirkimo sąlygose numatytos pareigos taikyti delspinigius, kaip vienos iš sutarties įvykdymo užtikrinimo priemonių.

Raginame mūsų projektų vykdytojus užtikrinti, kad pareiga taikyti delspinigius būtų naudojama atsakingai, imantis visų teisėtų priemonių jiems išreikalauti. Atsakingas delspinigių, kaip sutarties įvykdymo užtikrinimo priemonės, naudojimas yra viena iš tinkamo pirkimo sutarties vykdymo sąlygų.

¹ 2019 m. gegužės 14 d. sprendimas Nr. C(2019) 3452 [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C\(2019\)3452&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C(2019)3452&lang=en)

Sutartyje nustatytų terminų nesilaikymas

2

Situacija. Pirkime paslaugų arba darbų atlikimo terminas buvo vienas iš ekonominio naudingumo vertinimo kriterijų. Paslaugų arba darbų atlikimas vėluoja dėl teikėjo / rangovo ar PrV kaltės.

Sprendimas:

- ▶ Jeigu vėlavimas vyksta dėl nuo tiekėjo / rangovo priklausančių aplinkybių, PrV privalo taikyti sutartyje numatytas sutarties įvykdymo užtikrinimo priemones. Jų netaikant, fiksuojamas pažeidimas.
- ▶ Jeigu vėlavimas vyksta dėl nuo PrV priklausančių aplinkybių arba aplinkybių, kurios PrV buvo žinomos iki pirkimo paskelbimo, yra fiksuojamas pažeidimas. Pažeidimas fiksuojamas todėl, kad pats PrV nesilaikė pirkimo sutarties sąlygų. PrV, pasirinkdamas paslaugų arba darbų atlikimo terminą, kaip vieną iš ekonominio naudingumo vertinimo kriterijų, jį apibrėžė kaip didelę reikšmę turintį kriterijų ir tai įtakojo tiekėjų apsisprendimą dalyvauti arba nedalyvauti pirkime, pasiūlymo kainos skaičiavimą ir laimėtojo nustatymą.

Nepagrįstas pirkimo neskaidymas į dalis

3

Pavyzdžiui, vienu pirkimu, neskaidant į dalis, perkama įranga (iešmų šildymo valdymo įranga) ir skirtingo pobūdžio paslaugos:

- ▶ perkama nauja įranga ir jos programavimo paslaugos;
- ▶ esamos elektrinės iešmų šildymo sistemos įrangos, kurios autorinės teisės nepriklauso PrV, programavimo paslaugos.

Pagal Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktiką konkurencijos suvaržymas, sujungiant objektus, **turėtų būti ne tik pagrįstas svarbiomis priežastimis, bet ir būtinas perkančiosios organizacijos tikslui pasiekti**, o kitomis priemonėmis, pavyzdžiui, pirkimo objektų išskaidymu, šio tikslo nebūtų galima pasiekti. Sprendimas neskaidyti pirkimo objekto dalių galimas tuomet, kai, visų pirma, PrV nurodo svarbias priežastis dėl pirkimo objekto neskaidymo. Antra, pirkimo objekto neskaidymo pripažinimui teisėtu būtinu proporcingumo principo įgyvendinimas – aplinkybė, jog sprendimas neskaidyti pirkimo objekto yra vienintelis galimas ir būtinas – norimo rezultato neįmanoma pasiekti mažiau varžančiomis priemonėmis.

Taigi, pažeidimas nenustatomas tik tokiu atveju, jei PrV įrodo, kad objektai buvo apjungti dėl svarbių priežasčių ir kad jų apjungimas buvo būtinas pirkimo tikslui pasiekti.

Gairių taikymo pagrindiniai principai:

- Nustačius pažeidimą, susijusį su pirkimais, atliekamais pagal VPĮ ir/arba PĮ, netinkamų finansuoti išlaidų suma apskaičiuojama vadovaujantis Gairėmis.
- Jei įmanoma, finansinė pataisa dėl pažeidimo turi būti apskaičiuota tiksliai.
- Jei finansinės pataisos sumos negalima įvertinti tiksliai, turi būti taikoma fiksuoto dydžio pataisa, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, sunkumą, pažeidimu sukeltus finansinius nuostolius, vadovaujantis proporcingumo principu.
- Apskaičiuojant galutinę taikytinos pataisos sumą, turėtų būti atsižvelgiama į visus nustatyto pažeidimo požymius, susijusius su elementais, į kuriuos atsižvelgiama, nustatant fiksuoto dydžio normą, todėl galimas ir kitokio procentinio dydžio finansinės pataisos taikymas nei numatyta Gairėse.
- Nustatant pažeidimo sunkumą ir susijusį finansinį poveikį, atsižvelgiama į konkurencijos lygį, skaidrumą ir vienodą požiūrį įvertinant:
 - pirkimo objekto sudėtingumą ir prieinamumą;
 - pažeidimo įtaką tiekėjų konkurencijai, įvertinant:
 - a) pažeidimo įtaką tiekėjų apsisprendimui dalyvauti pirkime;
 - b) gautų pasiūlymų skaičių;
 - c) galimybes dalyvauti pirkimo procedūrose, pasitelkiant kitus tiekėjus;
 - d) pasiūlymų atmetimo ar priėmimo priežastis;
 - e) informaciją apie atmestus bei priimtus pasiūlymus;
 - kainą;
 - su pažeidimu susijusias pretenzijas, jų nagrinėjimą perkančiojoje organizacijoje, teikusių pretenzijas tiekėjų dalyvavimą pirkime;
 - su pažeidimu susijusius ieškinius teismui;
 - aplinkybę, ar įvykdytas tarptautinis, keliantis tarptautinį susidomėjimą, supaprastintas, mažos vertės, skelbiamas ar neskelbiamas (kreipimaisi į kelis, du ar vieną tiekėją) pirkimas;
 - kitas svarbias aplinkybes.
- Finansinės pataisos dydis apskaičiuojamas deklaruotai išlaidų sumai ir yra susijęs su sutartimi arba jos dalimi, kuriai pažeidimas daro poveikį. Ta pati fiksuotos pataisos norma taikoma ir bet kurioms būsimoms išlaidoms, susijusioms su ta pačia pažeidimo paveikta sutartimi arba jos dalimi, prieš patvirtinant išlaidas.
- Sutarties dalimi, kuriai pažeidimas daro poveikį, laikytina sutarties dalis:
 - finansuojama projekto lėšomis;
 - sutarties suma be pridėtinės vertės mokesčio, jei pridėtinės vertės mokestis netinkamas finansuoti;
- Kai toje pačioje pirkimo procedūroje nustatomas daugiau kaip vienas pažeidimas, pataisos normos nėra sudedamos. Finansinės pataisos dydis nustatomas pagal sunkiausią pažeidimą, t. y., taikoma viena didžiausia pataisos norma.
- Finansinės pataisos netaikomos labai mažos ekonominės svarbos pažeidimų atvejais. Labai mažos ekonominės svarbos pažeidimais laikytini atvejai, kai pažeidimo poveikis (taikytinos finansinės pataisos dydis) yra ne daugiau nei 180 eurų, išskyrus atvejus, kai apmokėtos nepatirtos išlaidos (pavyzdžiui, neatlikti, bet apmokėti sutartyje numatyti darbai).

Kaip pirkimų priežiūra susijusi su pažeidimais?

Mes siekiame, kad mūsų atliekama pirkimų priežiūra ne tik padėtų jums išvengti pažeidimų, bet ir prisidėtų prie optimalaus pirkimų rezultato.

Pagrindiniai principai

Pirkimų priežiūrą CPVA vykdo išankstinės ir (arba) paskesnės pirkimų priežiūros būdais.

Išankstinė pirkimų priežiūra (ex-ante, iki pirkimo paskelbimo ir/ar sutarties sudarymo):

CPVA atlikdama išankstinę pirkimo priežiūrą vertina:

- pirkimo dokumentus prieš pirkimo paskelbimą;
- pirkimo procedūrų atlikimą iki sutarties pasirašymo

ir esant galimiems neatitikimams VPĮ ir/arba PJ nuostatomis, teikia pastebėjimus / rekomendacijas dėl šių neatitikimų ištaisymo.

- Jeigu PrV neatsižvelgia į CPVA pastebėjimus / rekomendacijas pirkimo dokumentams, jis, teikdamas derinti pirkimo sutarties projektą (pirkimo procedūrų atlikimą iki sutarties pasirašymo), CPVA turi pateikti argumentuotą paaiškinimą, įrodantį, kad neatsižvelgus į CPVA pastebėjimus / rekomendacijas, nebuvo pažeistas VPĮ ar PJ.
- Jei CPVA šį paaiškinimą laiko nepagrįstu, pasirašius pirkimo sutartį, CPVA inicijuoja tyrimą dėl pažeidimo, susijusio su šiuo pirkimu.
- Jei PrV neatsižvelgia į CPVA pastebėjimus / rekomendacijas, pateiktas įvertinus pirkimo procedūras, jis argumentuotą paaiškinimą, kad nebuvo pažeistas VPĮ ar PJ, turi pateikti ne vėliau, kaip deklaruodamas pagal šį pirkimą patirtas išlaidas.
- Jei CPVA šį paaiškinimą laiko nepagrįstu, CPVA inicijuoja tyrimą dėl pažeidimo.

Paskesnė pirkimų priežiūra (ex-post, po sutarties sudarymo):

- CPVA, atlikdama paskesnę pirkimo priežiūrą, vertina visą pirkimo dokumentaciją ir rengia išvadą dėl atitikimo VPĮ ir/arba PJ nuostatomis.

Jeigu, vertinant atliktą pirkimą, nustatomi neatitikimai teisės aktų reikalavimams ir yra **sudaryta pirkimo sutartis, CPVA inicijuoja tyrimą dėl pažeidimo.**

Centrinė
projektų valdymo
agentūra

Kilus klausimams dėl pirkimų, kreipkitės
į Jūsų projektą kuriojantį projektų vadovą.

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**